

Réttur þinn

mikilvægar upplýsingar
fyrir innflytjendur á Íslandi

Twoje prawa

Ważne informacje dla
kobiet obcego pochodzenia
mieszkających w Islandii

Ísenska

Pólska

Bæklingur þessi er útgefinn af Jafnréttisstofu og styrktur af áætlun Evrópusambandsins um réttindi, jafnrétti og borgararétt. Hann er ætlaður innflytjendum á Íslandi en hentar öllum sem vilja fræðast um jafnrétti á Íslandi og réttindi og skyldur fólks. Texti bæklingins er unninn af Stígamótum í samvinnu við Jafnréttisstofu, velferðaráðuneytið, Útlendingastofnun, W.O.M.E.N. in Iceland, Lögregluna á höfuðborgarsvæðinu, mannréttindaskrifstofu Reykjavíkurborgar, Kvennaathvarfið, Mannréttindaskrifstofu Íslands og Fjölmenningssetur.

1. útgáfa 2010
2. útgáfa 2014
3. útgáfa 2019

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Þetta verkefni er styrkt af áætlun Evrópusambandsins um réttindi, jafnrétti og borgararétt (Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020). Efni þessarar útgáfu er birt á ábyrgð Jafnréttisstofu og endurspeglar ekki afstöðu eða skoðun framkvæmdastjórna Evrópusambandsins.

© Jafnréttisstofa

Borgum við Norðurslóð - 600 Akureyri

Sími: 460 6200

Netfang: jafnretti@jafnretti.is - Vefslóð: www.jafnretti.is

Reykjavík 2019

Hönnun/prentun: Oddi, umhverfisvottuð prentsmiðja

ISBN 978-9935-428-30-1 pr. útg. ísl-pólska (3. útg.)
ISBN 978-9935-428-31-8 rafr. útg. ísl-pólska (3. útg.)

Niniejsza broszura została opublikowana przez Centrum ds. Równości Płci i sfinansowana z unijnego Programu „Prawa, Równość i Obywatelstwo” na lata 2014-2020. Przeznaczona jest dla kobiet obcego pochodzenia mieszkających w Islandii oraz innych osób chcących zasięgnąć informacji o równouprawnieniu, prawach i obowiązkach w Islandii. Tekst został przygotowany przez organizację Stígamót (centrum edukacji i poradnictwa w sprawach przemocy na tle seksualnym) we współpracy z Centrum ds. Równości Płci, Ministerstwem ds. Socjalnych i Ubezpieczeń, Urzędem Imigracyjnym, WOMEN (Stowarzyszeniem Kobiet Obcego Pochodzenia w Islandii), policją stołeczną, Biurem Praw Człowieka Miasta Reykjavik, Islandzkim Centrum Praw Człowieka, Schroniskiem dla Kobiet oraz Centrum Kultury i Informacji.

Pierwsza wydanie 2010

Drugie wydanie 2014

Trzecie wydanie 2019

Inngangur

Í þessum bæklingi er að finna ýmsar upplýsingar um íslenskt samfélag og íslenskt réttarkerfi, s.s. um jafnan rétt og jafna stöðu kynja, dvalarleyfi, skilnað, forsjármál, umgengnisrétt, fjármál og ofbeldi. Hér er einnig að finna upplýsingar um hvar er hægt að fá aðstoð.

Jafnrétti kynja – jafnrétti allra

Samkvæmt lögum hafa allir fullorðnir einstaklingar á Íslandi sömu réttindi og skyldur óháð kyni, litahætti, fötlun, kynþætti, þjóðerni, uppruna, trúarbrögðum, lífsskoðunum, efnahag, ætterni, kynhneigð, kynvitund, kyntjáningu, kyneinkennum og stöðu að öðru leyti. „Allir hafa rétt til að stjórna lífi sínu, ráða yfir líkama sínum og afla sér tekna og öllum ber skylda til að sjá fyrir fjölskyldu sinni, annast börnin sín og taka þátt í samfélaginu.“

Kynin eru jöfn, líka innan hjónabands.

Fjármál

Einstaklingar eldri en 18 ára eru fjárráða. Það þýðir að þú ræður yfirtekjum þínum og eignum, getur átt bankareikning á þínu nafni sem þú hefur umráðarétt yfir og aðrir hafa ekki aðgang að. Þú ákveður um í hvaða banka þú átt reikning.

Ekki skrifa undir nein gögn án þess að vera viss um að þú skiljir innihald þeirra og vitir hvaða skuldbindingar felast í undirskriftinni. Gott er að fá hlutlausan aðila til að fara yfir efni gagnanna.

Samkvæmt lögum eru launin þín lögð inn á þinn eigin bankareikning og þú átt að fá launaseðil í hvert skipti sem þú færð útborgað. Þú borgar skatta af launinum þínum og en persónuafsláttur kemur til frádráttar á móti.

Félagsgjöld í stéttarfélag eru dregin af launum þínum, yfirleitt í kringum 1%. Þú getur leitað upplýsinga um réttindi þín og skyldur á vinnu- markaði hjá stéttarfélaginu þínu, þér að kostnaðarlausu. Þar er einnig hægt að sækja um styrki vegna ýmiss konar heilbrigðisþjónustu, til að fara á námskeið, fyrir líkamsrækt og fleiru.

Wstęp

Brozura zawiera przydatne informacje na temat islandzkiego społeczeństwa i islandzkiego wymiaru sprawiedliwości. Dotyczą one m.in. równości płci i równouprawnienia, pozwolenia na pobyt, rozwodów, praw rodzicielskich i władzy rodzicielskiej, praw do kontaktu z dzieckiem, kwestii finansowych i przemocy. Znajdują się tu również informacje o tym, gdzie szukać pomocy.

Równość płci – równość dla wszystkich

Zgodnie z islandzkim prawem wszystkie osoby pełnoletnie mają te same prawa i obowiązki, niezależnie od płci, koloru skóry, niepełnosprawności, rasy, narodowości, pochodzenia, wyznania, poglądów na życie, statusu finansowego, dziedzictwa, orientacji seksualnej, tożsamości płciowej, ekspresji płciowej, interpcjiowości czy jakiegokolwiek innego statusu. Wiąże się z tym prawo do decydowania o swoim życiu i ciele oraz uzyskiwania własnych dochodów, a także obowiązek utrzymania swojej rodziny, opieki nad swoimi dziećmi i brania udziału w życiu społecznym.

Mężczyźni i kobiety są równi – także w małżeństwie.

Kwestie finansowe

Każda osoba od 18 roku życia wzyż jest uprawniona do zarządzania swoimi finansami. Oznacza to, że masz kontrolę nad swoimi dochodami oraz własnością, możesz posiadać konto bankowe na swoje nazwisko i decydujesz o nim samodzielnie, a inni nie mają do niego dostępu. Decyzja o tym, w jakim banku masz konto należy do ciebie.

Nie podpisuj żadnego dokumentu jeśli jego treść nie jest dla ciebie zrozumiała i nie jesteś pewna jakie zobowiązania pociąga za sobą jego podpisanie. Zalecane jest zasięgnięcie porady osoby bezstronnej przy przejrzeniu dokumentów i wyjaśnieniu ich treści.

Zgodnie z prawem twoje zarobki przelewane są na twoje prywatne konto bankowe, a przy każdej wypłacie powinnaś otrzymać odcinek wypłaty. Od twoich zarobków odprowadzany jest podatek, ale w zamian przysługuje ci osobista ulga podatkowa (dochód zwolniony od podatku).

Oplaty za członkostwo w związku zawodowym, zazwyczaj około 1%, są potrącane z twojej wypłaty. Możesz otrzymać od swojego związku bezpłatne informacje i porady odnośnie twoich praw i obowiązków na rynku pracy. Możesz również ubiegać się o zwrot kosztów za różne usługi medyczne, kursy, karnet na siłownię oraz inne wydatki.

Stundum kemur fólk til landsins fyrir milligöngu annars aðila sem síðan krefur það um greiðslu vegna kostnaðar, oft með háum vöxtum. Ef þú ert í þeirri stöðu skaltu leita ráðgjafar t.d. hjá þínu stéttarfélagi, félagsþjónustu í þínu sveitarfélagi eða lögreglu. Einnig veitir Manréttindaskrifstofa Íslands lögfræðiráðgjöf fyrir innflytjendur. Að gera fólk upp skuld og neyða það til að vinna upp í hana er dæmi um mansal og með öllu ólöglegt.

Hjónaband

Á Íslandi hefur fólk rétt til að velja sér maka óháð kyni eða kynhneigð. Ekki er hægt að skylda fólk til að ganga í hjónaband og leyfilegt er að búa saman án þess að ganga í hjónaband. Hjónabandi fylgja ýmis réttindi, s.s. samsköttun og erfðaréttur. Einungis er löglegt að vera í einu hjónabandi á hverjum tíma. Upplýsingar um hjúskap má nálgast hjá Þjóðskrá Íslands. Hjón taka sameiginlegar ákvarðanir varðandi mál efni fjölskyldunnar og hvorugur aðilanna ræður yfir hinum. Framfærsluskylda er milli einstaklinga í hjónabandi og þeir bera sameiginlega ábyrgð á rekstri heimilisins. Hjón skulu, miðað við getu og aðstæður hvors einstaklings um sig, leggja fé til heimilishalds og til að mæta þörfum maka og barna. Framlag til heimilis þarf þó ekki að vera á formi peninga, vinnuframlag til heimilis eða annar stuðningur við fjölskyldu telst sambærilegt framlag og fjármunir.

Hjónaskilnaður

Þú sækir um skilnað hjá sýslumanni í því umdæmi sem þú býrð. Þú getur fengið skilnað hvort sem maki þinn vill hann eða ekki. Oftast er fyrst gefið leyfi til skilnaðar að borði og sæng og síðan er hægt að fá lögskilnað ári síðar. Séu hjón sammála um að sækja um lögskilnað er hann veittur að sex mánuðum liðnum. Hafi ofbeldi eða framhjáhald átt sér stað er hægt að sækja um lögskilnað strax.

Sáttavottorð

Hjón sem fara með forsjá barna undir 18 ára aldri þurfa að leita sátta hjá presti eða forstöðumanni löggilts trúfélags tilheyri þau slíku félagi hér á landi. Ef hjón eru í sitt hvoru trúfélaginu eða ef annað þeirra eða bæði eru utan trúfélaga er leitað sátta hjá sýslumanni eða dómara eftir því hvar skilnaðarmálið er til meðferðar. Sáttavottorð mega ekki vera

Czasami ludzie przyjeżdżają do Islandii z pomocą pośrednika, który później żąda opłaty za swoją pomoc (tzw. rekompensata za poniesione koszty) – często wysoko oprocentowanej. Jeśli jesteś w takiej właśnie sytuacji, zasięgnij porady u np. twojego związku zawodowego, opieki społecznej, doradców społecznych lub lokalnej policji. Również Islandzkie Centrum Praw Człowieka udziela porad prawnych dla imigrantów. Przypisywanie komuś długu i zmuszanie do jego odpracowania jest oznaką handlu ludźmi i jest niezgodne z prawem.

Małżeństwo

W Islandii każda osoba ma prawo do wyboru kogo chce poślubić, niezależnie od płci czy orientacji seksualnej. Nikt nie może być zmuszony do zawarcia małżeństwa, a ludzie mogą mieszkać razem bez zawierania małżeństwa. Osobom będącym w związku małżeńskim przysługują pewne prawa, takie jak możliwość wspólnego rozliczania podatkowego i prawo do dziedziczenia. Zgodnie z prawem możesz być w tylko jednym związku małżeńskim w danym momencie. Informacje na temat małżeństwa są dostępne na stronie Rejestru Narodowego (www.thjodskra.is). Małżonkowie wspólnie podejmują decyzje w sprawach rodzinnych i żadne z nich nie sprawuje kontroli nad drugim. Oboje są zobowiązani wspierać się nawzajem finansowo i ponoszą wspólną odpowiedzialność za utrzymanie gospodarstwa domowego. Obie strony, stosownie do ich możliwości i sytuacji, powinny wносить wkład w gospodarstwo domowe i zaspokajając potrzeby swojego współmałżonka i dzieci. Wkład w gospodarstwo domowe nie musi być pieniężny – mogą nim być również prace domowe lub inna forma wsparcia rodziny.

Rozwód

O rozwód wnosi się u naczelnika okręgu w miejscu zamieszkania. Możesz uzyskać rozwód niezależnie od tego czy twój małżonek tego chce, czy nie. Zazwyczaj najpierw przyznawane jest zezwolenie na separację, a rozwodu udziela się rok później. Rozwód może być udzielony po 6 miesiącach separacji jeżeli obie strony zgadzają się wnieść o rozwód w danym momencie. Możesz ubiegać się o natychmiastowe udzielenie rozwodu prawnego jeśli twój współmałżonek dopuścił się zdrady albo stosuje przemoc wobec ciebie lub jakichkolwiek dzieci mieszkających w waszym domu.

Zaświadczenie o próbie pojednania

Jeżeli małżonkowie sprawują władzę rodzicielską nad dzieckiem poniżej 18 roku życia, muszą zwrócić się z próbą pojednania do księdza lub opiekuna zarejestrowanej wspólnoty religijnej (jeśli para należy do takiej wspólnoty w Islandii). Jeżeli małżonkowie należą do odmiennych wspólnot religijnych lub kiedy jedno z nich albo oboje są niewierzący, o pojednanie mogą zwrócić się

eldri en sex mánaða þegar sótt er um skilnað. Eigi hjón engin börn eða eingöngu börn sem eru orðin eldri en 18 ára þurfa þau ekki sáttavottorð. Í sáttavottorði kemur fram að prestur, forstöðumaður trúfélags, sýslumaður eða dómari hafi reynt að sætta hjón en ekki tekist.

Skilnaðarleyfi útgefið af sýslumanni

Til að sýslumaður geti gefið út leyfi til skilnaðar að borði og sæng þurfa hjón að gera skriflegt samkomulag um skiptingu eigna og skulda. Samkvæmt lögum skiptast eignir jafnt milli hjóna við skilnað, nema séreignir (t.d. vegna kaupmála), en hvort um sig ber ábyrgð á sínum skuldum, s.s. námslánum. Það þýðir að hvor einstaklingur tekur þær skuldir sem hann er ábyrgur fyrir og helming sameiginlegra skulda, t.d. vegna sameiginlegs greiðslukorts.

Hafi hjón ekki komist að samkomulagi um forsjá þarf að leggja fram staðfestingu á því að annað þeirra hafi höfðað forsjármál fyrir dómi til að sýslumaður geti gefið út leyfi til skilnaðar að borði og sæng. Nánari upplýsingar er að finna á: sylumenn.is.

Skilnaður fyrir dómi

Mæti annað hjóna ekki til sýslumanns eða neiti að skilja þarf að ganga frá málinu fyrir dómstólum. Æskilegt er að ráðinn sé lögmaður til að flytja málið fyrir dómi (fólk má flytja málið sjálf). Eignaskiptasamningur eða úrskurður héraðsdóms um opinber skipti á búinu þarf þá að liggja fyrir en skiptastjóri sér um skiptingu eigna og skulda og tekur ákvarðanir um aðrar ráðstafanir sem falla undir hans valdssvið. Opinber skipti eru þegar dómari ákveður að skiptaráðandi skipti bú, t.d. við skilnað, eða dánarbúi. Til að ganga megi frá skilnaði fyrir dómi, þarf búíð að hafa verið tekið til opinberra skipta. Ef ekki er samkomulag um forsjá barna má reka skilnaðarmálið og forsjármálið sameiginlega.

do naczelnika okręgu lub sędziego (w zależności od tego, gdzie ma zostać przeprowadzona sprawa rozwodowa). Zaświadczenie o próbie pojednania nie może być starsze niż 6 miesięcy w chwili wystąpienia o rozwód. Jeżeli małżonkowie nie mają dzieci lub ich dzieci mają więcej niż 18 lat, zaświadczenie o pojednaniu nie jest potrzebne.

W zaświadczeniu tym ksiądz lub przedstawiciel wspólnoty religijnej potwierdza, że podjęte próby pojednania nie powiodły się.

Zezwolenie na separację wydane przez naczelnika okręgu

Aby naczelnik okręgu mógł wydać zezwolenie na separację, małżonkowie muszą zawrzeć pisemną umowę o podziale dóbr i zobowiązań finansowych. Zgodnie z islandzkim prawem dobra materialne dzielone są po rozwodzie równo pomiędzy małżonków, poza majątkiem odrębnym (np. uwzględnionym w intercyzie), ale każde z nich jest odpowiedzialne za swoje długi, takie jak np. kredyty studenckie. Oznacza to, że ponosisz odpowiedzialność za własne długi oraz za połowę wszelkich wspólnych zadłużeń, np. za połowę zadłużenia na wspólnej karcie kredytowej.

Jeżeli małżonkowie nie wypracowali porozumienia o podziale władzy rodzicielskiej, należy przedstawić potwierdzenie, że jedno z małżonków wniosło do sądu sprawę o podział władzy rodzicielskiej – wówczas naczelnik okręgu może wydać zezwolenie na separację. Szczegółowe informacje dostępne są na stronie: www.sylumenn.is.

Rozwód sądowy

Jeżeli jedno z małżonków nie zgłasza się na wyznaczone spotkania z naczelnikiem okręgu lub odmawia rozwodu, sprawę musi rozstrzygnąć sąd. Zalecane jest zatrudnienie adwokata, który będzie reprezentował cię przed sądem (możesz także występować w sprawie sama). Należy przedstawić porozumienie o podziale dóbr lub decyzję sądu okręgowego o publicznym podziale majątku. Wyznaczony zostaje wówczas komornik, który nadzoruje podział majątku i długów oraz podejmuje wszelkie inne decyzje wchodzące w zakres jego uprawnień. Publiczny podział majątku ma miejsce wtedy, kiedy decyzją sądu komornik dokonuje podziału majątku np. przy rozwodzie lub spadku. Aby sprawa rozwodowa mogła być rozstrzygnięta sądownie, należy przedstawić potwierdzenie zgłoszenia sprawy o podział publiczny. Jeżeli nie wypracowano porozumienia o podziale władzy rodzicielskiej, sprawa rozwodowa i sprawa o podział władzy rodzicielskiej mogą być wniesione wspólnie.

Það er refsivert samkvæmt íslenskum lögum að neyða einhvern, af hvaða kyni sem er, til að ganga í hjónaband. Einstaklingar hafa verið neyddir til að ganga í hjónaband eða eru að reyna að losna úr nauðungarhjónabandi, geta fengið ráðgjöf og aðstoð hjá Bjarkarhlíð, félagsþjónustu sveitarfélags, lögreglunni, Mannréttindaskrifstofu Íslands, Kvennaathvarfinu, Kvennáráðgjöfinni og Fjölmenningssetri. Sama gildir um einstaklinga sem hafa verið er beittir ofbeldi af maka sínum, sambýlisaðila, kærasta/u eða öðrum nákomnum. Sjá kaflann um ofbeldi.

Sambúð

Fólk getur skráð sig í sambúð og notið ýmissa réttinda sem því fylgja s.s. samsköttunar. Þegar fólk er í sambúð á það hvort um sig þær eignir og skuldir sem það er skráð fyrir og sameiginlegar eignir skiptast milli þeirra við sambúðarslit. Fólk í sambúð erfir ekki hvort annað nema að gerð hafi verið erfðaskrá þar um.

Sambúðarslit

Barnlaust fólk sem slítur sambúð þarf einungis að tilkynna um breytt lögheimili til Þjóðskrár Íslands. Hjá barnafólki er meginreglan sú að forsjá með börnum sé sameiginleg og þarf að tilkynna það til sýslumanns. Ef ekki er samkomulag um forsjá þurfa foreldrar að fara í sáttaferli og leita til dómstóla. Nánari upplýsingar eru að finna í kaflanum um forsjá.

Sé annar aðilinn skráður eigandi allra eða meirihluta eigna getur hinn gert kröfu um hlutdeild í eignamyndun á sambúðartímanum. Þá er metið hversu mikið hvor aðili um sig hefur lagt til við myndun þeirra eigna sem eru til staðar við sambúðarlök. Hafi framlagið verið sambærilegt þá er líklegt að dómari úrskurði að eignir skiptist jafnt milli aðila.

Þungun

Gangir þú með barn ber þér að fara í mæðraeftirlit á heilsugæslustöð eða heilbrigðisstofnun, en fyrsta viðtal fer venjulega í kringum 10. til 12. viku meðgöngu. Ef einhverjar spurningar vakna eða ef þörf er á ráðgjöf varðandi meðgönguna er hægt að fá viðtal hjá heimilis-

Zgodnie z islandzkim prawem zmuszanie kogoś do zawarcia małżeństwa, niezależnie od płci danej osoby, jest karalne. Jeżeli zostałaś zmuszona do zawarcia małżeństwa lub próbujesz uwolnić się od małżeństwa z przymusu, możesz otrzymać porady i pomoc w Bjarkarhlíð (Centrum Sprawiedliwości w Rodzinie dla osób doświadczających przemocy), ośrodku pomocy społecznej w miejscu zamieszkania, na policji, w Islandzkim Centrum Praw Człowieka, Schronisku dla Kobiet, Poradni dla Kobiet oraz Centrum Kultury i Informacji. To samo dotyczy osób doświadczających przemocy ze strony męża/żony/partnera/partnerki lub ich bliskich. Bardziej szczegółowe informacje znajdziesz w rozdziale dotyczącym przemocy.

Związek partnerski

W Islandii można zarejestrować swój związek partnerski uzyskując w rezultacie różne prawa, takie jak np. możliwość wspólnego rozliczania podatków. W przypadku osób żyjących w związku partnerskim zapisane na nich wcześniej dobra pozostają ich własnością a długi – ich zobowiązaniem. W sytuacji kiedy związek partnerski ulega rozwiązaniu, majątek nabyty wspólnie jest dzielony pomiędzy partnerów. W przypadku śmierci jednego z partnerów, druga osoba nie posiada prawa do dziedziczenia – chyba że został sporządzony testament, w którym wskazuje się tę osobę jako spadkobiercę/spadkobierczynię.

Zakończenie związku partnerskiego

Jeżeli para, która chce zakończyć związek partnerski nie posiada potomstwa, powinna jedynie zarejestrować nowe prawne miejsce zamieszkania w Rejestrze Narodowym. Jeżeli osoby w związku partnerskim posiadają potomstwo, w chwili zerwania związku regułą jest utrzymanie wspólnej władzy rodzicielskiej, a naczelnik okręgu musi zostać powiadomiony o uzgodnieniach dotyczących opieki rodzicielskiej. Jeśli nie ma porozumienia co do władzy rodzicielskiej, rodzice muszą przejść przez procedurę pojednania – a jeśli się ona nie powiedzie, sprawa musi trafić do sądu. Bardziej szczegółowe informacje znajdziesz w rozdziale o władzy rodzicielskiej.

Jeżeli jedna z osób jest zapisana jako właściciel całości lub większości majątku, druga osoba może wnieść o podział dóbr zgromadzonych w czasie trwania związku partnerskiego. Oznacza to, że po zakończeniu związku oszacowany zostanie wkład każdej z osób w pozyskiwanie dóbr. Jeśli wkład był równy, wtedy najprawdopodobniej sędzia zdecyduje o równym podziale majątku pomiędzy partnerów.

lækni eða ljósmóður í mæðravernd fyrr. Gott er að bóka tíma þegar ljóst er að viðkomandi er barnshafandi. Mæðraeftirlit er þér að kostnaðarlausu, sex mánuðum eftir skráningu í Þjóðskrá Íslands. Mörgum finnst gott að hafa einhvern með sér í mæðraeftirlit, s.s. hitt foreldrið.

Verðir þú barnshafandi en viljir ekki eignast barn hefur þú aðgang að þungunarrofi fyrir lok 22. viku meðgöngu. Viljir þú þungunarrof þarft þú að ræða það við lækni og félagsráðgjafa, fylla út umsókn og fara í lækni- og fólgaáætlun. Hægt er að velja milli þess að fara í aðgerð eða nota lyf til að koma af stað ferli sem líkist náttúrulegu fósturláti. Þungurrof kostar ekkert ef þú ert skráð/ur í íslenska heilbrigðiskerfið (það gerist 6 mánuðum eftir að einstaklingur hefur skráður lögheimili í Þjóðskrá Íslands en strax ef hann er EES-borgari og hefur lagt fram gilt vottorð frá heimalandi, t.d. E-104). Til að panta tíma eða fá frekari upplýsingar er best að hringja í kvennadeild Landspítalans í síma 543 3600 eða hafa samband við heilsugæslu.

Öll ráðum við sjálf yfir líkama okkar. Það er ákvörðun hvers og eins hvort engin sé með barn eða þungunin rofin. Í apótekum er hægt að kaupa pillu sem hægt er að taka eftir samfarir til að koma í veg fyrir þungun. Hægt er að fá upplýsingar um getnaðarvarnir hjá heimilislækni eða á heilsugæslustöð.

Þekkt er að ofbeldi í samböndum geti hafist eða aukist á meðgöngu. Verðir þú fyrir ofbeldi á meðgöngu er mikilvægt að leita aðstoðar í Kvennaathvarfinu, í Bjarkarhlíð eða hjá lækni, hjúkrunarfræðingi eða ljósmóður í mæðraeftirliti.

Heimilisofbeldi

Heimilisofbeldi er ofbeldi sem einstaklingur verður fyrir af hálfu einhvers sem er honum nákominn, skyldur eða tengdur, eins og maki, fyrrverandi maki, barn, foreldri, barnsfaðir, barnsmóðir, systkini eða forsjáradili. Heimilisofbeldi getur verið líkamlegt, andlegt ofbeldi, fjárhagslegt, kynferðislegt eða stafrænt auk ýmiss konar hegðunar sem felur í sér ógnun, hótun, stjórnun og/eða þvinganir. Þólandi og gerandi þurfa hvorki að búa saman né vera gift til að ofbeldið flokkist sem heimilisofbeldi. Heimilisofbeldi þarf heldur ekki að vera bundið við heimili geranda eða brotaþola.

Ciąża

Jeśli spodziewasz się dziecka, powinnaś udać się na wizytę do najbliższej przychodni lub placówki zdrowia, pierwszy raz zazwyczaj około 10-12 tygodnia ciąży. Jeżeli masz jakiegokolwiek pytania lub potrzebujesz porady odnośnie ciąży, możesz umówić wizytę u lekarza lub położnej w poradni dla kobiet w ciąży wcześniej. Zalecany jest kontakt w celu umówienia wizyty zaraz po tym kiedy dowiesz się, że jesteś w ciąży. Bezpłatna opieka przedporodowa przysługuje ci po sześciu miesiącach od zarejestrowania twojego prawnego miejsca zamieszkania w Rejestrze Narodowym. Wiele osób lubi zabrać kogoś ze sobą na wizytę przedporodową, na przykład współrodzica.

Jeżeli zaszłaś w ciążę, a nie chcesz mieć dziecka, możesz ubiegać się o aborcję przed ukończeniem 22 tygodnia ciąży. Jeśli postanowisz przerwać ciążę, musisz omówić to z lekarzem i pracownikiem socjalnym, wypełnić podanie i przejść badanie lekarskie. Możesz wybrać pomiędzy aborcją chirurgiczną a farmakologiczną (podobną do przerywania ciąży z przyczyn naturalnych). Aborcja jest nieodpłatna jeśli jesteś zarejestrowana w islandzkim systemie opieki zdrowotnej (co następuje po 6 miesiącach od zameldowania w Islandii lub od razu po przyjeździe jeżeli pochodzisz z kraju UE i przedstawiłaś ważne zaświadczenie ze swojego kraju np. E-104). Aby umówić się na wizytę lub uzyskać bardziej szczegółowe informacje powinnaś zadzwonić na Oddział Położnictwa i Ginekologii Szpitala Krajowego (nr telefonu 543 3600) lub skontaktować się z najbliższym ośrodkiem opieki zdrowotnej.

Każda osoba ma prawo stanowić sama o własnym ciele i podejmować samodzielne decyzje o tym czy mieć dziecko lub nie, a także o tym czy przerwać ciążę. Antykoncepcja awaryjna (pigułka „po”) jest dostępna w aptekach. Informacje o antykoncepcji możesz uzyskać od swojego lekarza rodzinnego lub w przychodni.

Powszechnie wiadomo, że jeśli w związku ma miejsce przemoc, to w czasie ciąży może się ona nasilić. Zdarza się również, że mężczyźni zaczynają stosować przemoc, kiedy kobieta spodziewa się dziecka. Jeżeli doświadczasz przemocy w czasie ciąży, zgłoś się po pomoc do Schroniska dla Kobiet, Bjarkarhlíð lub lekarza, pielęgniarki albo położnej w poradni dla kobiet w ciąży.

Przemoc domowa (/przemoc w rodzinie i/lub bliskich związkach)

Przemoc domowa to zachowania przemocowe, których doświadczasz ze strony kogoś, z kim jesteś/byłaś w związku lub z kim jesteś spokrewniona (np. mąż/żona, były/-a mąż/żona, dziecko, rodzic, ojciec lub matka twojego

Oft eiga einstaklingar sem búa við heimilisofbeldi erfitt með að gera sér grein fyrir því. Hér er listi sem getur hjálpað þér að átta þig á hvort þú býrð við heimilisofbeldi eða ekki.

Á eitthvað af eftirtöldu við um maka þinn?

- Óttastu hann undir einhverjum kringumstæðum?
- Er hann uppstökkur, skapbráður og/eða fær bræðiköst?
- Verður hann auðveldlega reiður undir áhrifum áfengis?
- Reynir hann að koma í veg fyrir að þú farir þangað sem þú vilt fara eða að þú stundir vinnu, skóla eða áhugamál?
- Fylgist hann með þér hvar og hvenær sem er?
- Ásakar hann þig sífellt um framhjáald?
- Gagnrýnir hann þig, vini þína og/eða fjölskyldu?
- Ásakar hann þig stöðugt og/eða gefur í skyn að ekkert sem þú gerir sé rétt eða nógu vel gert?
- Segir hann að "eitthvað sé að þér", t.d. að þú sért geðveik/ur/t?
- Gerir hann lítið úr þér fyrir framan aðra?
- Hefur hann yfirráð yfir fjármálum ykkar og krefst skýringa á hverri krónu?
- Eyðileggur hann persónulegar eigur þínar af ásettu ráði?
- Hrópar hann á þig eða öskrar á þig eða börnin?
- Ógnar hann þér með svipbrigðum, hreyfingum eða bendingum?
- Hótar hann að skaða þig, börnin eða aðra þér nákomna?
- Þvingar hann þig til kynlífs?
- Hefur hann ýtt við þér, hrint þér, slegið til þín eða slegið/barið þig eða börnin?

Börn sem búa við ofbeldi glíma flest við margþættan vanda. Þótt börn verði ekki sjálf fyrir ofbeldi, eða séu beint vitni að því, getur það haft alvarlegar afleiðingar fyrir þau. Ofbeldi á heimilinu eykur líkurnar á félagslegum vandamálum, námsvanda, hegðunarvanda, kvíða og vanda við að mynda tengsl hjá börnum sem þar búa. Margir foreldrar eða forráðamenn halda að þeir geti leynt ofbeldinu fyrir börnunum en það er sjaldnast raunin. Börn verða oft óbeint vitni að ofbeldi, t.d. þegar þau heyra hvað gerist í næsta herbergi, taka eftir ummerkjum ofbeldisins á heimilinu eða skynja spennu og vanlíðan foreldra sinna.

dziecka/dzieci, rodzeństwo czy opiekun/ka prawny/-a). Przemoc domowa może przybierać formę fizyczną, psychiczną, finansową, seksualną lub cybernetyczną/cyfrową, jak również różne formy zastraszania, kontrolowania, przymuszania oraz pogroźek. Sprawca i ofiara nie muszą koniecznie mieszkać razem aby dane zachowanie mogło być sklasyfikowane jako przemoc domowa. Przemoc domowa nie jest również ograniczona wyłącznie do miejsca zamieszkania sprawcy lub ofiary.

Czy któreś z poniższych zdań dotyczy twojego współmałżonka/partnera?

- Czy boisz się go w jakichkolwiek okolicznościach?
- Czy jest wybuchowy, łatwo wpada w złość lub ma napady złości?
- Czy pod wpływem alkoholu jest niestabilny i gwałtowny?
- Czy próbuje powstrzymać cię od chodzenia do wybranych przez siebie miejsc; do pracy, szkoły lub w celu rozwijania swoich zainteresowań?
- Czy stale kontroluje skąd wracasz i/lub gdzie wychodzisz?
- Czy bezustannie oskarża cię o niewierność?
- Czy krytykuje cię, twoich przyjaciół i/lub twoją rodzinę?
- Czy stale cię oskarża – nic co robisz nie jest dobre lub wystarczająco dobre?
- Czy mówi ci, że „coś jest z tobą nie tak”, a nawet że jesteś „nienormalna”?
- Czy umniejsza twoją wartość i poniża cię w obecności innych osób?
- Czy kontroluje twoje sprawy finansowe i wymaga wyjaśnienia wydatku każdej korony?
- Czy niszczy celowo twoje rzeczy osobiste?
- Czy krzyczy na cię lub dzieci?
- Czy grozi ci wyrazem twarzy lub gestami?
- Czy grozi, że skrzywdzi cię, dzieci lub inne bliskie tobie osoby?
- Czy zmusza cię do odbywania stosunków seksualnych?
- Czy popchnął, wygrażał rękoma, spoliczkował lub uderzył cię lub dzieci?

Osoby doświadczające przemocy domowej często nie zdają sobie sprawy ze swojej sytuacji. Oto lista, która może pomóc ci określić czy dotyczy cię przemoc domowa.

Większość dzieci doświadczających przemocy boryka się z różnymi problemami. Nawet jeśli nie doświadczają przemocy bezpośrednio lub nie są jej świadkami, może to wywierać na nie dotkliwy wpływ. Przemoc domowa zwiększa ryzyko problemów społecznych, problemów z nauką i zachowaniem, stanów lękowych oraz problemów z tworzeniem więzi u dzie-

Ef þú býrð við ofbeldi getur þú leitað til 112, Kvennaathvarfsins, félagsþjónustu, Bjarkarhlíðar eða Aflsins. Það er mikilvægt að kalla til lögreglu og fara á slysadeild eða til lækni til að fá áverkavottorð ef það á við. Öll slík tilvik eru skráð og það getur meðal annars skipt máli varðandi framlengingu dvalarleyfis eftir skilnað að hægt sé að sýna fram á að viðkomandi hafi búið við ofbeldi. Nánari upplýsingar er að finna í kaflanum um dvalarleyfi.

Kvennaathvarfið er opið allan sólarhringinn og þar geta konur búið tímabundið einar eða með börnum sínum eða komið þangað í viðtöl. Konur geta leitað til athvarfsins hvort sem þær hafa orðið fyrir líkamlegu eða andlegu ofbeldi og eins ef þeim hefur verið hótad ofbeldi. Í Kvennaathvarfinu er boðið upp á aðstoð við næstu skref, t.d. að leita til lögreglu, lækni og félagsþjónustu. Dvöl er ókeypis og í athvarfinu fá konur og börn mat og aðrar nauðsynjar. Fengin er aðstoð túlks þegar þess þarf.

Nauðgun og annað kynferðisofbeldi í hjónabandi, sambúð eða ástarsambandi er refsivert. Maki þinn á ekki rétt á kynmökum, kynmök þurfa alltaf að vera með samþykki.

Kynferðisofbeldi

Kynferðisofbeldi er þegar einstaklingur er fenginn til kynferðislegra athafna gegn vilja sínum eða án samþykkis eða þegar kynferðislegum athugasemdum eða /athöfnum er beint að einstaklingi í óþökk hans. Kynferðisofbeldi er ekki eingöngu líkamleg valdbeiting heldur einnig óumbeðin og óviðeigandi kynferðisleg hegðun með eða án snertingar. Stafrænt ofbeldi getur einnig verið dæmi um kynferðisofbeldi.

Neyðarmóttaka fyrir þolendur kynferðisofbeldis

Á Íslandi eru starfræktar tvær neyðarmóttökur fyrir fólk sem hefur verið beitt kynferðisofbeldi eða gerð tilraun til þess. Önnur á bráðadeild Landspítala háskólasjúkrahúss í Fossvogi og hin á slysadeild Fjórðungssjúkrahússins á Akureyri. Hægt er að hringja á undan sér og tilkynna komu sína.

ci żyjących w warunkach przemocy domowej. Wielu rodzicom i opiekunom wydaje się, że potrafią ukryć maltretowanie przed dziećmi, ale rzadko tak się dzieje. Dzieci często doświadczają przemocy pośrednio, np. wtedy kiedy słyszą co się dzieje w pokoju obok, widzą objawy przemocy w domu lub wyczuwają napięcie i wrogość między rodzicami.

Jeśli doświadczasz przemocy, możesz zadzwonić na nr 112, zgłosić się do Schroniska dla Kobiet, ośrodka pomocy społecznej, Bjarkarhlíð (Centrum Sprawiedliwości w Rodzinie dla osób doświadczających przemocy) lub Aflíð. Ważne jest aby wezwać policję i udać się na Izbę Przyjęć lub do lekarza w celu uzyskania zaświadczenia lekarskiego o doznanych obrażeniach (w razie potrzeby). Może to mieć znaczenie przy przedłużaniu pozwolenia na pobyt po rozwodzie, jako że wszystkie przypadki są rejestrowane. Dokładniejsze informacje znajdują się w rozdziale o pozwoleniu na pobyt.

Schronisko dla Kobiet jest otwarte całą dobę. Możesz w nim czasowo zamieszkać sama lub z dziećmi, albo udać się tam na rozmowę. Kobiety mogą szukać pomocy w Schronisku niezależnie od tego czy doświadczły przemocy fizycznej lub psychicznej, może też chodzić o sytuacje, w których doznały groźby przemocy. Schronisko dla Kobiet zapewnia pomoc przy podejmowaniu kolejnych kroków, takich jak kontaktowanie się z policją, lekarzem i ośrodkiem pomocy społecznej. Pobyt w Schronisku jest darmowy, a kobietom i dzieciom przebywającym w nim zapewnia się żywność oraz inne artykuły pierwszej potrzeby. W razie potrzeby możliwa jest pomoc tłumacza.

Gwałt i wykorzystywanie seksualne w małżeństwie, konkubinacie lub związku jest karalne. Twój małżonek/partner nie ma prawa odbyć z tobą stosunku seksualnego jeśli nie wyraziłaś na to zgody.

Przemoc seksualna

Przemoc seksualna ma miejsce wtedy, kiedy ktoś jest zmuszany do czynności seksualnych wbrew swojej woli, lub jeśli kierowane są wobec niej/niego nie-sprokowane i niechciane komentarze lub zachowanie natury seksualnej. Przemoc seksualna to nie tylko użycie przymusu, ale również niepożądane zachowania seksualne – z kontaktem lub przy jego braku. Również cyber-przemoc może być formą przemocy seksualnej.

Nauðgun

Nauðgun er þegar einhver hefur samræði eða önnur kynferðismök við manneskju án samþykkis hennar. Nauðgun felst í því að einstaklingur neyðir annan einstakling til kynferðismaka, hvort sem um er að ræða samfarir eða aðrar athafnir sem tíðkast í kynlífi eða gætu kallast kynferðislegar.

Kynferðisleg áreitni

Kynferðisleg áreitni er þegar einstaklingur beinir kynferðislegum athöfnum, orðum eða myndum að manneskju gegn vilja hennar. Upplifi viðkomandi að um kynferðisofbeldi sé að ræða, er það raunin, því þá hefur verið farið yfir persónuleg mörk viðkomandi.

Stafrænt ofbeldi

Stafrænt ofbeldi felur meðal annars í sér áreitni, fjárkúgun, hótanir, auðkennisþjófnað og dreifingu á persónulegum gögnum, ljósmyndum og myndböndum á netinu án samþykkis viðkomandi.

Vændi

Í íslenskum lögum er vændi skilgreint sem kynferðisofbeldi og er með öllu ólöglegt að kaupa vændi, hafa milligöngu um það og auglýsa það. Það er ekki ólöglegt að vera í vændi og því þarf fólk í vændi ekki að óttast refsingu. Fólk sem er í vændi og/eða hefur hug á að komast út úr því getur fengið aðstoð hjá Bjarkarhlíð eða Stígamótum.

Mansal

Í mansali felst að einstaklingur er fluttur, afhentur, hýstur eða tekinn með ólögumætri nauðung, frelsissviptingu, hótunum eða blekkingum til hagnýtingar í formi kynferðislegrar misnotkunar, nauðungarvinnu eða brottnáms líffæra.

Hafi bágar aðstæður einstaklings leitt til þess að hann sé í vændi, vinni í klámiðnaði eða öðrum kynlífsiðnaði og annar aðili hagnýti sér viðkomandi þá er um mansal að ræða.

Punkty Interwencji Kryzysowej dla Ofiar Gwałtu

Na Islandii działają dwa punkty Interwencji Kryzysowej, do których mogą zgłaszać się ofiary gwałtu, usiłowania gwałtu lub przemoc seksualnej innego rodzaju. Jeden z nich znajduje się w Reykjavíku przy izbie przyjęć Krajowego Szpitala Uniwersyteckiego na Fossvogur (Landspítali Fossvogur), drugi przy izbie przyjęć Szpitala Rejonowego w Akureyri (Fjórðungssjúkrahús). W celu uzyskania pomocy zalecany jest uprzedni kontakt telefoniczny z punktem interwencji.

Gwałt

O gwałcie mówimy wtedy, kiedy ktoś odbywa stosunek seksualny z drugą osobą bez jej zgody, lub dokonuje na niej innych czynności seksualnych (również bez jej zgody). Gwałt oznacza, iż dana osoba jest zmuszona do czynności seksualnych – niezależnie od tego czy jest to stosunek seksualny, czy inne działania natury seksualnej.

Molestowanie seksualne

Molestowanie seksualne ma miejsce wtedy, kiedy ktoś kieruje seksualne zachowania, wypowiedzi lub obrazy (np. zdjęcia, filmy, rysunki, itp.) w stronę drugiej osoby wbrew jej woli. Jeżeli ta osoba odbiera to jako seksualną przemoc, to tak właśnie jest, ponieważ zostały przekroczone jej granice przestrzeni osobistej.

Cyberprzemoc/przemoc cyfrowa

Cyberprzemoc/przemoc cyfrowa wiąże się z molestowaniem, szantażem, kradzieżą tożsamości oraz rozpowszechnianiem w internecie danych osobowych, zdjęć i nagrań bez zgody osoby, której te dane dotyczą.

Prostytucja

Zgodnie z islandzkim prawem prostytucję definiuje się jako przemoc seksualną – a nabywanie usług seksualnych, pośredniczenie przy ich zakupie oraz ich reklamowanie jest karalne. Sama prostytucja nie jest karalna, zatem osoby oddające się prostytucji nie muszą obawiać się kary. Takie osoby – jak również takie, które próbują zaprzestać prostytucji – mogą uzyskać pomoc w Bjarkarhlíð (Centrum Sprawiedliwości w Rodzinie dla osób doświadczających przemocy) lub Stígamót (centrum nauczania i poradnictwa w sprawach przemocy na tle seksualnym).

Það taka af þér vegabréf eða önnur skilríki til þess að hefta ferðafrelsi þitt eða til að koma í veg fyrir að þú getir gert grein fyrir þér er ólöglegt á Íslandi og refsivert.

Hótanir

Ofbeldisfólk beitir oft hótunum til að kúga. Algengar hótanir sem upp koma á Íslandi gagnvart innflytjendum eru til dæmis þegar íslenskur maki segist geta látið vísa erlendum maka úr landi, ýmist með því að gefa lögreglu eða Útlendingastofnun rangar upplýsingar eða af því að hann eigi vini á þessum stöðum. Önnur algeng hótun snýst um að íslenskt foreldri muni fá forsjá barns eða barna, ýmist vegna þess að hitt foreldrið sé af erlendum uppruna eða vegna þess að yfirvöldum verði tilkynnt að viðkomandi sé óhæfur uppalandi.

Hótanir af þessu tagi eru oft innihaldslausar og settar fram til þess eins að vekja ótta og óryggi. Rétt er að benda á að í þeim málum sem snúa að réttindum til dvalar á Íslandi, forsjá barna eða einhverju öðru sem opinberum aðilum ber að ákvarða fara opinberir aðilar að lögum, skoða aðstæður og atvik hvers máls fyrir sig og byggja ákvörðun sína á þeim. Niðurstaðan fer því aldrei eftir vilja eða orðum eins einstaklings.

Sumar hótanir eru innihaldslausar og notaðar sem stjórntæki á meðan aðrar eru refsiverðar. Ef þú ert í vafa getur þú leitað til Mannréttindaskrifstofu Íslands, Bjarkarhlíðar, lögreglu eða félagsþjónustu þíns sveitarfélags.

Kæra til lögreglu

Ef brotþoli ætlar að kæra ofbeldi til lögreglu er best að hafa áverka-vottorð en það er hægt að fá hjá lækni. Ef um kynferðisbrot er að ræða er mælt með því að brotþoli leiti til neyðarmóttöku þar sem tekin er skýrsla af honum. Slík gögn geta styrkt rannsókn lögreglu og stytt ferlið í réttarvörslukerfinu.

Kæru vegna ofbeldis eru lagar fram hjá lögreglu í því lögregluum-dæmi þar sem ofbeldið átti sér stað. Lögreglu ber að hefja rannsókn á öllum kærnum og hefst rannsóknin yfirleitt með því að lögregla tekur

Handel ludźmi

Handel ludźmi to nabór, przewóz, przemieszczenie, ukrywanie lub przyjmowanie osób poprzez stosowanie grózb, przemocy (lub innych form przymusu), uprowadzenie, wyludzenie, oszustwo, nadużycie władzy, wykorzystanie bezbronności lub przekazywanie bądź otrzymywanie płatności czy korzyści aby uzyskać zgodę osoby mającej władzę nad inną osobą w celu wyzysku. Wyzysk powinien obejmować przynajmniej wykorzystywanie prostytucji innych lub inne formy wykorzystywania seksualnego, przymusową pracę lub usługi, niewolnictwo lub praktyki zbliżone do niewolnictwa, niewolę lub usunięcie organu/-ów.

Jeżeli twoja trudna sytuacja życiowa doprowadziła cię do oddawania się prostytucji, pracy w przemyśle pornograficznym lub innej branży usług seksualnych, a inna osoba czerpie z tego korzyści, jest to klasyfikowane jako handel ludźmi.

Zabranie ci paszportu lub innego dowodu tożsamości w celu ograniczenia twoich możliwości przemieszczania się albo uniemożliwienia ci wylegitymowania się jest w Islandii niezgodne z prawem i karalne.

Groźby

Osoby stosujące przemoc często używają grózb jako środków kontroli i przymusu. Przykładem groźby powszechnie używanej wobec małżonki/partnerki obcego pochodzenia przez jej partnera stosującego przemoc jest to, że może on jednym telefonem sprawić iż zostanie deportowana z kraju – ponieważ poda on policji lub Urzędowi Imigracyjnemu fałszywe informacje lub skorzysta ze swoich znajomości w tych instytucjach. Inną powszechnie spotykaną groźbą jest straszenie, że mąż/partner uzyska pełną władzę rodzicielską nad ich dzieckiem/dziećmi ponieważ jest ona cudzoziemką lub poinformuje władze, że nie nadaje się ona do pełnienia roli rodzica.

Takie groźby są często bezpodstawne i wysuwane tylko po to, aby wzbudzić strach i niepewność. W sprawach pozwolenia na pobyt, podziału władzy rodzicielskiej czy jakichkolwiek innych decyzję podejmują władze kierując się przy tym przepisami prawnymi, badając indywidualne okoliczności każdej sprawy i opierają swoją decyzję na tych czynnikach. Tak więc wola lub słowa jednej osoby nigdy nie są podstawą do rozstrzygnięcia danej sprawy.

Niektóre groźby są bezpodstawne i stosowane jako środki kontroli, natomiast pewne z nich są faktycznie karalne. Jeśli masz wątpliwości, może ci w tym doradzić Islandzkie Centrum Praw Człowieka, Bjarkarhlíð, policja lub ośrodek pomocy społecznej w miejscu twojego zamieszkania.

skýrslu af kæranda. Eftir það tekur réttarkerfið við málinu og kærandi þá ekki lengur aðili að máli sínu nema sem vitni. Telji lögreglan ekki tilefni til að hefja rannsókn eða grundvöll til að halda henni áfram, getur hún ákveðið að vísa kæru frá eða fella rannsókn niður en þá ákvörðun má kæra til ríkissaksóknara.

Í kynferðisbrotamálum er lögreglu skylt að tilnefna brotaþola réttargæslumann í tengslum við rannsókn málsins óski hann þess. Brotaþola er einnig heimilit að velja sér réttargæslumann sjálfur og taka hann með sér til lögreglu þegar kært er. Brotaþoli greiðir ekki fyrir þjónustu réttargæslumanns. Hlutverk réttargæslumanns er að gæta hagsmuna kæranda og veita honum aðstoð í málinu. Það má líka fara fram á að fá réttargæslumann þegar kært er vegna heimilisofbeldis en í þeim tilvikum metur lögregla hvort hann verði tilnefndur.

Brotaþoli, lögregla eða félagsmálayfirvöld geta óskað eftir nálgunarbanni vegna ofbeldis. Einnig geta sömu aðilar óskað eftir brottvísun af heimili. Nálgunarbann felur í sér að viðkomandi er bannað að koma á tiltekinn stað eða svæði, veita eftirför, heimsækja eða setja sig með öðrum hætti í samband við brotaþola t.d. með tölvupóstsendingum eða með því að senda sms. Með brottvísun af heimili er átt við að einstaklingi sé vísað af heimili sínu eða dvalarstað og honum bannað að koma þangað aftur í tiltekinn tíma. Beiðni um nálgunarbann eða brottvísun af heimili skal beint til lögreglu.

Forsjá barna

Eigir þú börn berðu ábyrgð á velferð þeirra og hefur skyldur gagnvart þeim. Þér ber t.d. að vernda þau gegn andlegu og líkamlegu ofbeldi. Forsjá þýðir að þú þarft að sjá fyrir öllum þörfum barnsins og taka ákvarðanir um hvar barnið eigi að búa, í hvaða skóla það eigi að ganga, hvort það læri á hljóðfæri eða stundi íþróttir svo eitthvað sé nefnt. Forsjánni fylgir að þú þarft að mæta á foreldrafundi í leikskóla og skóla barnsins og þar sem barnið stundar íþróttir, tónlistarnám o.s.frv. Sambúðarfólk og hjón sem eiga barn saman hafa sameiginlega forsjá og er það einnig meginreglan við skilnað eða sambúðarslit. Þrátt fyrir að forsjáin sé sameiginleg, þarf barnið að eiga lögheimili hjá öðru foreldrinu samkvæmt samkomulagi. Foreldri sem fer eitt með forsjá barns síns og gengur í hjónaband með öðrum en hinu foreldrinu, getur tekið ákvörðun um sameiginlega forsjá með stjúpfor-

Wniesienie oskarżenia na policji

Jeśli ofiara przemocy chce wnieść oskarżenie, zaleca się uzyskanie zaświadczenia lekarskiego dotyczącego odniesionych obrażeń – można je otrzymać od lekarza medycyny. W przypadkach przemocy seksualnej należy udać się do punktu interwencji kryzysowej dla ofiar gwałtu, gdzie zostanie spisane oświadczenie. Taki materiał dowodowy z dużym prawdopodobieństwem usprawni dochodzenie policyjne i skróci procedurę sądową w systemie karnym. Oskarżenie powinno się wnieść na komisariacie policji właściwym dla dzielnicy/okręgu, w której doszło do aktu/-ów przemocy. Policja zobowiązana jest wszcząć dochodzenie w sprawie każdego zgłoszenia, a dochodzenie rozpoczyna się zazwyczaj od złożenia zeznania przez osobę poszkodowaną. Kiedy tylko policja sporządzi zgłoszenie zdarzenia/zdarzeń, sprawa trafia do systemu sądownictwa karnego, a osoba poszkodowana traktowana jest jako świadek w swojej własnej sprawie. Jeżeli policja twierdzi, że nie ma podstaw do wszczęcia dochodzenia lub jego kontynuacji, może zdecydować o jego umorzeniu lub odrzuceniu. Można się jednak odwołać od takiej decyzji do prokuratora okręgowego.

W przestępstwach na tle seksualnym policja ma obowiązek przydzielić poszkodowanej osobie na jej wniosek obrońcę praw człowieka. Można samemu wybrać takiego obrońcę i przyjść razem z nim na policję wnosząc oskarżenie. Usługi obrońcy są nieodpłatne, a jego rolą jest ochrona interesów osoby poszkodowanej i udzielanie jej pomocy przy sprawie. Można również domagać się obrońcy przy wnoszeniu oskarżenia w przypadkach przemocy domowej lub przemocy w bliskich związkach, ale wówczas to policja ocenia czy należy go przydzielić.

Osoba poszkodowana, policja lub ośrodek pomocy społecznej może ubiegać się o nałożenie zakazu zbliżania się ze względu na przemoc lub nakazu opuszczenia przez osobę dopuszczającą się przemocy lokalu mieszkalnego. Poprzez zakaz zbliżania się rozumie się, że danej osobie nie wolno pojawiać się w określonym miejscu czy okolicy, śledzić, odwiedzać czy w jakikolwiek inny sposób kontaktować się z określoną osobą, np. poprzez wysyłanie e-maili czy sms-ów. Poprzez nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego rozumie się, że dana osoba musi opuścić miejsce zamieszkania (lub zostaje z niego usunięta) i zabronione jest jej pojawianie się tam dopóki nie minie określony czas. Wniosek o zakaz zbliżania się lub nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego należy kierować bezpośrednio do policji.

Władza rodzicielska

Jeżeli masz dzieci, ponosisz odpowiedzialność za ich warunki socjalne i masz względem nich określone obowiązki. Na przykład musisz chronić je przed przemocą psychiczną i fizyczną. Władza rodzicielska oznacza, że musisz

eldrinu. Sama gildir ef sambúð foreldris og stjúpforeldris hefur verið skráð í Þjóðskrá í eitt ár samfleytt. Foreldrið sem barnið á lögheimili hjá ákveður hvar barnið skuli búa innanlands, hvaða daggæslu, leikskóla og grunnskóla það fari í, hvaða heilbrigðisþjónustu það njóti og hvaða tómsundastarfi það taki þátt í. Ef forsjá er sameiginleg þarf foreldri samþykki hins foreldrisins til að fara með barnið úr landi. Náist ekki samkomulag um utanlandsferð, er hægt að óska úrskurðar sýslumanns.

Séu foreldrar ekki sammála um tilhögun forsjár eða umgengni er þeim skylt að leita sátta áður en krafist er úrskurðar eða höfðað mál um forsjá. Sama gildir ef krafist er dagsekt vegna brota á umgengni. Sýslumaður skal bjóða aðilum sáttameðferð en þeir geta einnig leitað til annarra aðila sem hafa sérþekkingu á sáttameðferð og málefnum barna.

Forsjár- og lögheimilismál útkljáð fyrir dómi

Náist ekki samkomulag um forsjá eða lögheimili barns verður að höfða dómsmál. Æskilegt er að lögmaður sé fengin til að flytja málið. Dómarinn hefur hagsmuni barnsins að leiðarljósi þegar hann ákveður hvort foreldrið skuli hafa forsjána eða hvort forsjáin skuli vera sameiginleg. Meðal þess sem dómarinn skoðar eru tengsl barnsins við foreldra sína, hvort þeirra hafi séð meira um daglega umönnun þess, hvort þeirra sé líklegri til að virða rétt barnsins til umgengni við hitt foreldrið og hvort barnið, foreldrið eða aðrir á heimilinu hafi orðið eða verði fyrir ofbeldi eða eigi það á hættu.

Gjafsókn

Ef deilur vegna skilnaðar eða forsjár barna verða ekki leystar öðruvísi en með dómi er rétt að kanna möguleika á gjafsókn í málinu. Í gjafsókn felst að kostnaður aðila í dómsmáli er greiddur úr ríkissjóði, ýmist að hluta eða öllu leyti. Gjafsókn nær þó aldrei til þess kostnaðar sem sá sem tapar málinu getur þurft að bera sé hann dæmdur til að greiða málskostnað gagnaðilans. Bæði sá sem höfðar mál og sá sem er stefnt geta sótt um gjafsókn en venjulega sér lögmaður hvors aðila um sig um umsókn til gjafsóknarnefndar. Nánari upplýsingar er að finna á vef Fjölmenningsseturs, mcc.is.

troszczyć się o wszystkie potrzeby dziecka i podejmować decyzje takie jak: gdzie ma mieszkać, do jakiej szkoły ma chodzić, czy będzie się uczył gry na instrumencie lub uprawiać jakiś sport, itp. Władza rodzicielska to również obowiązek stawiania się na wywiadówkach w przedszkolu, szkole czy instytucji, do której dziecko uczęszcza na zajęcia pozalekcyjne. Małżonkowie i partnerzy wspólnie sprawują władzę rodzicielską i jest to również dominującą regułą przy rozwodach i zakończeniu związku partnerskiego. Nawet jeśli orzeczona jest wspólna władza rodzicielska, muszą dojść do porozumienia w kwestii tego, u którego z nich dziecko będzie posiadać prawne miejsce zamieszkania. Rodzic, który sprawuje sam władzę rodzicielską i wchodzi w związek małżeński z osobą, która nie jest rodzicem dziecka, może zawrzeć z nią porozumienie o wspólnej władzy rodzicielskiej. To samo dotyczy sytuacji, w której związek partnerski rodzica i partnera jest zarejestrowany w Rejestrze Narodowym nieprzerwanie przez okres jednego roku. Rodzic, u którego dziecko jest zameldowane decyduje o miejscu zamieszkania dziecka, wyborze przedszkola, szkoły czy opieki dziennej, rodzaju opieki zdrowotnej a także o zajęciach pozalekcyjnych. Jeśli jest orzeczona wspólna władza rodzicielska, to wyjeżdżając z dzieckiem z kraju należy uzyskać zgodę drugiego rodzica. Jeżeli nie można dojść do porozumienia w kwestii wyjazdu z kraju, istnieje możliwość zwrócenia się do naczelnika okręgu o przyznanie prawa do podróży z dzieckiem za granicę.

Jeśli rodzice nie są zgodni co do podziału władzy rodzicielskiej oraz prawa do utrzymywania kontaktu z dzieckiem, muszą poddać się procedurze pojednawczej zanim wniosą o decyzję o podziale władzy rodzicielskiej lub wystąpią do sądu ze sprawą o podział władzy rodzicielskiej. To samo dotyczy nałożenia kar za złamanie praw do utrzymywania kontaktu z dzieckiem. Naczelnik okręgu powinien zaproponować stronom konsultacje pojednawcze, ale mogą oni zwrócić się też do innego specjalisty od rozstrzygania konfliktów i spraw dzieci.

Sprawy władzy rodzicielskiej i prawnego miejsca zamieszkania rozstrzygane przed sądem

Jeżeli nie dojdzie do porozumienia w kwestii podziału władzy rodzicielskiej i prawnego miejsca zamieszkania dziecka, należy złożyć sprawę do sądu. Najlepiej zatrudnić wtedy adwokata, aby to on reprezentował cię przed sądem. Kierując się dobrem dziecka sędzia zdecyduje, czy przyznać któremuś z rodziców pełną władzę rodzicielską, czy podzielić ją pomiędzy rodziców. Sędzia zwraca na przykład uwagę na związek dziecka z każdym z rodziców, na to, który z rodziców jest bardziej zaangażowany w opiekę nad dzieckiem, a także które z rodziców będzie rzetelniej przestrzegało praw dziecka do spotykania się z drugim rodzicem. Zwraca również uwagę na ryzyko występowania przemocy w miejscu zamieszkania dziecka.

Umgengnisréttur

Barn á rétt á umgengni við báða foreldra sína þótt þeir búi ekki saman. Best er fyrir barnið að foreldrar geri samkomulag um umgengni. Það þýðir að þeir ákveða saman hve oft og hve lengi barnið dvelji hjá því foreldri sem það býr ekki hjá. Ef ekki næst samkomulag um umgengni er hægt að óska eftir úrskurði sýslumanns að undan-genginni sáttameðferð.

Algengt er að sýslumaður úrskurði að foreldrið sem barnið býr ekki hjá eða forsjárlausu foreldrið skuli hafa umgengnisrétt við barn sitt aðra hvora helgi, hluta af sumarleyfi og að hluta yfir stórhátíðir og frí-daga. Sýslumaður getur þó ákveðið að umgengnisrétturinn skuli vera meiri eða minni, allt eftir aðstæðum hverju sinni.

Fari foreldri ekki eftir umgengnissamningi eða vilji breyta honum er haft samband við sýslumann. Þar er einnig hægt að fara fram á dag-sektir ef samningi er ekki fylgt.

Meðlagsgreiðslur

Það foreldri sem barn á lögheimili hjá á rétt á greiðslu meðlags frá hinu foreldrinu þar til barn nær 18 ára aldri. Við skilnað eða sambúð-ar slit er oftast gert samkomulag um meðlag og það staðfest af sýslu-manni. Náist ekki samkomulag úrskurða sýslumenn eða dómstólar um meðlagsskyldu (ef forsjármál er rekið fyrir dómi). Ungmenn á aldrinum 18 til 20 ára getur farið fram framlag vegna menntunar. Sækja þarf sérstaklega um þær greiðslur til sýslumanns.

Tryggingastofnun ríkisins sér um meðlagsgreiðslur og hefst þær þegar stofnunin hefur fengið eintak af meðlagsúrskurði eða skilnaðar-leyfisbréfi frá sýslumanni. Í flestum tilfellum þarf fólk að koma skjöl-unum þangað sjálf. Tryggingastofnun er heimilt að greiða meðlagið fyrirfram til réttthafa samkvæmt sérstakri beiðni og Innheimtustofn-un sveitarfélaga innheimtir það síðan frá meðlagsskylda foreldrinu.

Auk mánaðarlegs meðlags með barni skal meðlagsskyld foreldri taka þátt í útgjöldum vegna skírnar barns, fermingar, sjúkdóms eða ann-arra sérstakra ástæðna.

Pomoc prawna

Jeżeli kwestie związane z rozwodem lub podziałem władzy rodzicielskiej nie mogą zostać rozwiązane w inny sposób niż sądownie, dobrze jest zasięgnąć informacji na temat bezpłatnej pomocy prawnej. W przypadku skorzystania z bezpłatnej pomocy prawnej koszty sprawy sądowej jednej lub więcej stron w sprawie są opłacane częściowo lub w całości z funduszu państwowego. Bezpłatna pomoc prawna nie obejmuje jednakże tych kosztów, które musi zapłacić przegrana strona jeżeli osobie tej zasądzone jest zapłacenie kosztów drugiej strony. Zarówno strona wnosząca sprawę, jak i strona pozwana mogą ubiegać się o pomoc prawną (z reguły to adwokat każdej z osób zajmuje się złożeniem podania do komisji pomocy prawnej). Bliższe informacje można znaleźć na stronie www.mcc.is.

Prawo do kontaktów

Dziecko ma prawo do kontaktów z obojgiem rodziców, mimo że nie mieszkają oni razem. Najlepiej dla dziecka jest, kiedy rodzice sporządzają umowę o kontaktach, co oznacza, że razem decydują jak często i jak długo dziecko przebywa u tego rodzica, u którego nie mieszka. Jeżeli rodzice nie dojdą w tej kwestii do porozumienia, możliwe jest ubieganie się o decyzję naczelnika okręgu po uprzedniej konsultacji pojednawczej zakończonej niepowodzeniem.

Ogólnie przyjęte jest, że naczelnik okręgu decyduje, iż rodzic, u którego nie mieszka dziecko lub rodzic bez władzy rodzicielskiej ma prawo do kontaktów z dzieckiem w co drugi weekend, przez część wakacji letnich oraz przez część świąt i dni wolnych. Biorąc jednakże pod uwagę okoliczności w poszczególnych przypadkach, naczelnik okręgu może zdecydować, że prawo do kontaktów będzie większe lub mniejsze.

Jeżeli rodzic nie dotrzymuje ustaleń co do prawa do kontaktów lub chce je zmienić, może wnieść o wydanie orzeczenia przez naczelnika okręgu. Jeśli ustalone prawa do odwiedzin nie są przestrzegane, można również domagać się zasądzenia grzywny.

Alimenty

Rodzic, z którym mieszka dziecko ma prawo do otrzymywania alimentów od drugiego rodzica do czasu kiedy dziecko osiągnie wiek 18 lat. Przy rozwodzie lub zakończeniu związku partnerskiego zawierane jest najczęściej porozumienie o alimentach, które potwierdzone jest przez naczelnika okręgu. Jeżeli nie doszło do porozumienia, naczelnik okręgu lub sędzia (jeśli sprawa o władzę rodzicielską jest rozstrzygana przed sądem) może wydać nakaz płacenia alimentów.

Sé meðlagsskylda foreldrið með mun hærri tekjur en hitt, er hægt að fara fram á aukið meðlag. Sýslumaður úrskurðar um meðlagið en foreldri þarf sjálf að innheimta það.

Ef foreldri neitar að greiða meðlag eða ef foreldrar eru ekki sammála um upphæð meðlagsins getur foreldrið sem barnið á lögheimili hjá, krafist þess að sýslumaður kveði upp úrskurð um meðlagsgreiðslur.

Á meðan deila foreldra um forsjá barns er óleyst getur það foreldri sem barnið dvelur hjá, óskað eftir að sýslumaður kveði upp bráðabirgðaúrskurð um meðlagsgreiðslur. Gildir hann þar til endanlegur meðlagsúrskurður er kveðinn upp.

Upplýsingar um meðlag og meðlagsgreiðslur má finna vef Innheimtustofnunar sveitarfélaga, medlag.is.

Barnabætur

Barnabætur eru greiðslur til foreldra sem eiga börn undir 18 ára aldri, og eru þær greiddar út fjórum sinnum á ári. Upphæð barnabóta miðast við tekjur. Barnabætur eru greiddar út árið sem barn verður 18 ára. Eftir skilnað eða sambúðarslit fær það foreldri sem barnið á lögheimili hjá barnabæturnar. Þar til skilnaður liggur fyrir er fyrirkomulag greiðslna barnabóta óbreytt.

Ríkisborgarar EES-ríkja sem vinna hér á landi geta átt rétt á barnabótum vegna barna sem eru á þeirra framfæri og eru búsett í öðru EES-ríki. Sækja þarf sérstaklega um þær bætur. Upplýsingar um barnabætur og umsóknareyðublöð eru á vef Ríkisskattstjóra rsk.is.

Fjárhagsaðstoð

Ef þú getur ekki séð fyrir þér eða fjölskyldu þinni, getur þú leitað aðstoðar hjá félagsþjónustu þíns sveitarfélags. Þú getur einnig óskað eftir fjárhagsaðstoð vegna tímabundinna erfiðleika, s.s. skilnaðar eða atvinnuleysis, ef þú átt ekki rétt á atvinnuleysisbótum.

Tímabundin fjárhagsaðstoð hefur ekki áhrif á framlengingu dvalarleyfis.

Młodzi dorośli w wieku między 18 a 20 lat mogą złożyć wniosek do naczelnika okręgu o dofinansowanie nauki ze strony rodzica do tej pory płacącego alimenty. Naczelnik okręgu orzeka w sprawie takiego dofinansowania po otrzymaniu wniosku.

Państwowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych pełni rolę łącznika w sprawach dotyczących płatności alimentów i rozpoczyna ich wypłacanie od momentu otrzymania kopii orzeczenia o alimentach lub pozwolenia na separację/rozwód od naczelnika okręgu. W większości przypadków należy dostarczyć te dokumenty samemu.

Na wniosek rodzica otrzymującego alimenty Państwowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych może wypłacać alimenty z wyprzedzeniem, a Ośrodek Pozyskiwania Alimentów pobiera opłaty od rodzica płacącego alimenty.

Oprócz miesięcznych alimentów na dziecko rodzic, który je płaci zobowiązany jest do współfinansowania specjalnych uroczystości takich jak chrzest dziecka, bierzmowanie, koszty leczenia lub inne szczególne wydarzenia.

Jeżeli rodzic płacący alimenty ma dużo wyższy dochód niż drugi rodzic, możliwe jest ubieganie się o podwyższenie alimentów. Jeżeli podjęta zostaje decyzja o podwyższeniu alimentów, rodzic otrzymujący alimenty musi sam wyegzekwować opłaty od rodzica zobowiązanego do ich płacenia.

Jeżeli rodzic odmawia płacenia alimentów lub rodzice nie zgadzają się co do wysokości alimentów, rodzic u którego mieszka dziecko może wnieść do naczelnika okręgu o wypłatę alimentów.

W czasie, gdy spór o władzę rodzicielską jest (nadal) nierozstrzygnięty, ten rodzic, u którego mieszka dziecko, może ubiegać się u naczelnika okręgu o tymczasową decyzję o alimentach. Obowiązuje ona do czasu podjęcia końcowej decyzji o alimentach.

Informacje o alimentach i wypłacie alimentów można znaleźć na stronie Ośrodka Pozyskiwania Alimentów: www.medlag.is.

Zasiłek rodzinny

Zasiłek rodzinny to dodatek dla osób mających dzieci poniżej 18 roku życia, wypłacany cztery razy w roku. Wysokość zasiłku uzależniona jest od dochodów rodziców. Zasiłek rodzinny wypłacany jest do końca roku, w którym dziecko osiąga wiek 18 lat. Po rozwodzie lub zakończeniu związku partnerskiego zasiłek rodzinny otrzymuje ten rodzic, u którego mieszka dziecko. Wypłaty pozostają bez zmian do czasu zakończenia sprawy rozwodowej.

Obywatelom państw UE pracującym w Islandii może przysługiwać prawo do zasiłku rodzinnego na dzieci będące na ich utrzymaniu, ale mieszkające w innym państwie UE. O taki zasiłek należy ubiegać się indywidualnie. Infor-

Húsaleigubætur

Einstaklingar sem leigja húsnæði geta sótt um húsaleigubætur hjá félagsþjónustu sveitarfélaga. Réttur til húsaleigubóta fer eftir leigu-upphæð, tekjum og fjölskyldustærð.

Atvinnuleysisbætur

Ef þú missir atvinnuna gætir þú átt rétt á atvinnuleysisbótum og ættir að leita til Vinnumálastofnunar. Nánari upplýsingar er að finna á vef Vinnumálastofnunar, vmst.is.

Dvalarleyfi

Ef búseta þín á Íslandi byggir á hjónabandi eða sambúð breytast forsendur skráningar þinnar í landið eða leyfis til dvalar ef þú skilur eða slítur sambúð. Því er nauðsynlegt fyrir þig að afla þér nánari upplýsinga hjá Mannréttindaskrifstofu Íslands, Kvennaráðgjöfinni, Fjölmenningarsetri, Þjóðskrá, eða Útlendingastofnun.

Réttur til dvalar á Íslandi við skilnað og sambúðarslit fer eftir því frá hvaða landi viðkomandi er. Einstaklingur frá Norðurlöndunum og ríkjum innan EES eða EFTA þurfa ekki dvalarleyfi og geta dvalið hér áfram þrátt fyrir skilnað ef önnur skilyrði fyrir dvöl þeirra eru uppfyllt. Skilji einstaklingur sem ekki er EES- eða EFTA-borgari við maka sem er EES- eða EFTA-borgari þarf viðkomandi að sækja um dvalarleyfi, nema hjúskapur eða sambúð hafi varað í minnst þrjú ár, þar af eitt ár hér á landi, þegar skilnaður eða ógilding á sér stað eða sambúð er slitið.

Litið er til margra þátta áður en ákvörðun um dvalarleyfi er tekin. Meðal annars er lengd hjúskapar eða sambúðar skoðuð, tengsl við landið og dvalartími þar. Eigi umsækjandi barn hér á landi sem stundar nám getur það skipt máli. Einnig er horft til þess hvort umsækjandi taki þátt í félagsstarfi, eigi hér nána ættingja o.s.frv. Verði fráskiðar konur fyrir aðkasti eða ofsóknum í heimalandi umsækjanda er tekið tillit til þess þegar það á við. Fleiri atriði geta haft áhrif en hvert tilvik er skoðað fyrir sig.

macje o zasiłku rodzinnym i formularze dostępne są na stronie Naczelnika Urzędu Podatkowego: www.rsk.is.

Pomoc finansowa

Jeśli nie jesteś w stanie utrzymać siebie lub swojej rodziny, możesz szukać pomocy w ośrodku pomocy społecznej w miejscu zamieszkania. Możesz również ubiegać się o pomoc finansową z powodu przejściowych trudności, na przykład rozwodu czy bezrobocia (jeżeli nie masz prawa do zasiłku dla bezrobotnych).

Pomoc czasowa nie ma wpływu na przedłużenie pozwolenia na pobyt.

Dodatek mieszkaniowy

Osoby wynajmujące lokale mieszkalne (najemcy) mogą ubiegać się o dodatek mieszkaniowy z Funduszu Finansowania Mieszkalnictwa (<https://www.husbot.is>). To czy dodatek mieszkaniowy zostanie przyznany zależy od wysokości czynszu, dochodu i wielkości rodziny. Szczegółowe informacje o dodatku mieszkaniowym można znaleźć na <https://www.husbot.is>.

Można również ubiegać się o specjalne wsparcie mieszkaniowe dla osób lub rodzin o niskich dochodach w ośrodkach pomocy społecznej właściwych dla miejsca zamieszkania.

Zasiłek dla bezrobotnych

Jeśli stracisz pracę, możesz ubiegać się o zasiłek dla bezrobotnych w Urzędzie Pracy. Szczegółowe informacje dostępne są na stronie Urzędu Pracy: www.vmst.is.

Pozwolenie na pobyt

Jeżeli podstawą twojego pozwolenia na pobyt na Islandii jest zasada łączenia rodziny, a ty rozwodzisz się lub rozwiązujesz związek partnerski, tym samym zmieniają się okoliczności twojego pobytu w kraju a także podstawy pozwolenia na pobyt. Dlatego bardzo ważne jest, aby zasięgnąć bliższych informacji w Islandzkim Centrum Praw Człowieka, Poradni dla Kobiet, Centrum Kultury i Informacji, Rejestrze Narodowym lub Urzędzie Imigracyjnym.

Twoje prawo do pobytu w Islandii po rozwodzie lub rozwiązaniu związku partnerskiego zależy od twojej narodowości. Obywatele krajów skandynawskich oraz krajów EOG/EFTA nie potrzebują pozwolenia na pobyt i mogą pozostać w kraju jeśli spełnione są pozostałe warunki ich pobytu. Jeżeli jesteś spoza obszaru EOG/EFTA i rozwodzisz się lub zrywasz związek partnerski z

Slíti ríkisborgari landa Afríku, Norður- eða Suður-Ameríku, Asíu, Ástralíu og Eyjaálfu eða Evrópulanda utan EES eða EFTA hjúskap eða sambúð vegna þess að hann eða barn hans hafi sætt misnotkun eða ofbeldi í sambandinu er undanþáguheimild í Útlendingalögum til að veita viðkomandi dvalarleyfi vegna sérstakra tengsla við landið, að uppfylltum ákveðnum skilyrðum, eða til að halda dvalarrétti ef viðkomandi er maki EES-borgara (annarra en íslenskra ríkisborgara). Til að hægt sé að sýna fram á að ofbeldi hafi átt sér stað er afar brýnt að leitað sé til lögreglu, bráðamóttöku eða heilsugæslulæknis sem skrá öll tilvik hjá sér. Einnig er hægt að kalla til vitni og mikilvægt er að varðveita öll sönnunargögn sem máli skipta, t.d. tölvupósta eða sms.

Til eru sérstök dvalarleyfi eru dvalarleyfi fyrir brotþola mansals. Í slíkum tilvikum veitir Útlendingastofnun einstaklingi sem grunur leikur á að sé brotþoli mansals, dvalarleyfi í níu mánuði. Lögreglu ber að veita Útlendingastofnun aðstoð við rannsókn málsins, t.d. við mat á aðstæðum viðkomandi. Þegar sérstaklega stendur á er Útlendingastofnun heimilt að veita brotþola mansals endurnýjanlegt dvalarleyfi til eins árs teljist það nauðsynlegt vegna persónulegra aðstæðna viðkomandi eða vegna samvinnu viðkomandi við yfirvöld í tengslum við rannsókn og meðferð sakamáls. Brotþolum mansals er tryggt ýmiss konar aðstoð og ráðgjöf.

małżonkiem/partnerem będącym obywatelem z obszaru EOG/EFTA, musisz złożyć wniosek o pozwolenie na pobyt – chyba że małżeństwo lub związek partnerski trwał przynajmniej 3 lata, z czego przez co najmniej rok miejscem zamieszkania była Islandia.

Bierze się pod uwagę wiele kwestii zanim zostanie podjęta decyzja o pozwoleniu na pobyt, np. długość małżeństwa lub związku partnerskiego, długość pobytu w Islandii oraz twoje więzi z Islandią. Istotne może być też to, że twoje dziecko uczęszcza do szkoły w Islandii. Znaczenie ma również to czy angażujesz się w działalność społeczną, masz tu krewnych, itp. Jeżeli w kraju, z którego pochodzisz rozwiedzione kobiety są źle traktowane lub prześladowane, jest to brane pod uwagę. Wszelkie inne kwestie mogą również okazać się istotne, ale każda sprawa jest rozpatrywana indywidualnie.

Jeżeli jesteś obywatelką państw Afryki, Ameryki Północnej lub Południowej, Azji, Australii i Oceanii lub państw Europy spoza obszaru EOG/EFTA i rozwodzisz się lub zrywasz związek partnerski dlatego, że ty i/lub twoje dziecko/dzieci doświadczyliście maltretowania lub przemocy w związku, Ustawa o Cudzoziemcach zezwala na wyjątkowe przedłużenie zezwolenia na podstawie zasady łączenia rodzin. W celu zweryfikowania, że przemoc miała miejsce konieczny jest kontakt z policją, izbą przyjęć lub lekarzem, jako że wszystkie zgłoszenia są rejestrowane. Istnieje również możliwość wezwania świadków. Ważne jest zabezpieczenie wszystkich dowodów w sprawie, na przykład: e-maili i/lub sms-ów zawierających pogróżki.

Jednym z zezwoleń na pobyt jest pozwolenie dla ofiar handlu ludźmi. W takich przypadkach Urząd Imigracyjny wydaje cudzoziemce uznanej za ofiarę handlu ludźmi zezwolenie na pobyt ważne 9 miesięcy. Policja współpracuje z Urzędem Imigracyjnym przy dochodzeniu, np. badając i oceniając sytuację życiową danych osób. Jeśli zachodzą szczególne okoliczności, Urząd może przyznać osobie poszkodowanej zezwolenie ważne 1 rok z możliwością przedłużenia, jeżeli uznano, że jest to konieczne z powodu osobistej sytuacji osoby poszkodowanej lub jej współpracy ze stosownymi władzami podczas procedury sprawy karnej. Ofiarom handlu ludźmi zagwarantowane są liczne formy pomocy i poradnictwa.

Nánari upplýsingar

Kvennaathvarf

kvennaathvarf.is

561 1205 (opið allan sólarhringinn)

Athvarf fyrir konur og börn sem flýja að heiman vegna andlegs eða líkamlegs ofbeldis eiginmanns, sambýlismanns, maka eða annarra heimilismanna. Athvarfið er einnig fyrir konur sem hafa orðið fyrir nauðgun eða eru brotáþolar mansals.

Stígamót

stigamot.is

562 6868

Laugavegur 170

Ráðgjafarmiðstöð fyrir brotáþola kynferðisofbeldis og upplýsingamiðstöð um kynferðisofbeldi.

Bjarkarhlíð

553 3000

Við Bústaðarveg, við hlið Bústaðakirkju

Miðstöð fyrir brotáþola ofbeldis.

Kvennaráðgjöfin

kvennaradgjofin.is

551 1550

Túngötu 14

Ókeypis félags- og lögfræðiráðgjöf fyrir konur. Opið á fimmtudögum 14-16 og á þriðjudagskvöldum 20-22.

Mannréttindaskrifstofa Íslands

humanrights.is

552 2720

Túngötu 14

Ókeypis lögfræðiráðgjöf fyrir innflytjendur. Ef þörf er á túlki greiðir skrifstofan þann kostnað en óska þarf eftir þjónustu túlks um leið og viðtal er pantað. Ráðgjöfin er opin á þriðjudögum 14-19 og föstudögum 9-14.

Dodatkowe informacje

Schronisko dla Kobiet

www.kvennaathvarf.is

561-1205 (otwarte całą dobę). Schronisko dla kobiet i dzieci, które uciekły z domu z powodu psychicznej lub fizycznej przemocy męża, konkubenta lub innych domowników. Schronisko przeznaczone jest również dla kobiet zgwałconych oraz ofiar handlu ludźmi.

Stígamót

www.stigamot.is

562 6868

Laugavegur 170

Centrum edukacji i poradnictwa w sprawach przemocy na tle seksualnym.

Bjarkarhlíð

553 3000

Bústaðavegur, by Bústaðir Church

Ośrodek dla ofiar przemocy.

Poradnia dla Kobiet

www.kvennaradgjofin.is

551-1500

Túngata 14

Darmowe poradnictwo społeczne i prawne dla kobiet. Godziny otwarcia w czwartki 14-16 i we wtorki wieczorem 20-22.

Islandzkie Centrum Praw Człowieka

www.humanrights.is

552 2720

Túngata 14

Darmowe poradnictwo prawne dla imigrantek/-ów. Centrum może nieodpłatnie zapewnić pomoc tłumacza jeśli zajdzie taka potrzeba, ale należy poinformować o tym umawiając się na wizytę w Centrum. Konsultacje dostępne są we wtorki 14-19 i piątki 9-14.

Heimilisfríður

heimilisfridur.is

555 3020

Höfðabakka 9

Sérhæft meðferðaúrræði fyrir fólk sem beitir ofbeldi. Í boði er bæði einstaklingsmeðferð og hópmeðferð hjá sálfræðingum.

Aflið

www.aflidak.is

461 5959, 867 5959

Aðalstræti 14, Akureyri

Samtök gegn kynferðis- og heimilisofbeldi

Útlendingastofnun

utl.is

444 0900

Dalvegi 18

Stofnun sem veitir upplýsingar um dvalarleyfi, skilyrði fyrir veitingu þeirra og ýmis önnur réttindi.

Fjölmenningarsetur

mcc.is

450 3090 (íslenska/enska), 470 4702 (taíleska), 470 4705 (spænska), 470 4706 (litháíska), 470 4707 (rússneska), 470 4708 (pólska), 470 4709 (serbneska/króatíska).

Árnagötu 2-4, Ísafirði

Fjölmenningarsetur veitir upplýsingar um flest allt sem varðar innflytjendamál, íslenskt samfélag, íslenskukennslu, réttindi og skyldur, túlka- og þýðingapjónustur og fleira.

Jafnréttisstofa

jafnretti.is

Stofnun sem veitir upplýsingar um jafnrétti kynja.

Stjórnarráðið

stjornarradid.is/verkefni/utlendingar/

Hér er hægt er finna ýmsar upplýsingar um innflytjendur og innflytjendamál.

Pokój w rodzinie

www.heimilisfridur.is

555 3020

Höfðabakki 9

Ósrodek prowadzący specjalistyczną terapię dla osób, które dopuszczają się przemocy domowej. Możliwa jest zarówno indywidualna, jak i grupowa terapia psychologiczna.

Aflið

www.aflidak.is

461 5959, 867 5959

Aðalstræti 14, Akureyri

Stowarzyszenie przeciw przemocy seksualnej i domowej.

Urząd Imigracyjny

www.utl.is

444 0900

Dalvegur 18

Informacje o rodzajach zezwoleń na pobyt, warunkach ich otrzymania oraz innych prawach.

Centrum Kultury i Informacji

www.mcc.is

450-3090 (islandzki/angielski), 470-4702 (tajski), 470-4705 (hiszpański), 470-4706 (litewski), 470-4707 (rosyjski), 470-4708 (polski), 470-4709 (serbski/chorwacki)

Árnagata 2-4, Ísafjörður

Centrum udziela informacji na temat większości spraw dotyczących imigracji, społeczeństwa islandzkiego, nauki języka islandzkiego, praw i obowiązków, usług tłumaczeniowych i innych zagadnień.

Centrum ds. Równości Płci

www.jafnretti.is

Centrum udziela wszelkich informacji w zakresie równości płci i dyskryminacji.

Urzędy Państwowe Islandii

www.stjornarradid.is/verkefni/utlendingar/

Udziela rozmaitych informacji na temat imigrantek/-ów oraz wszelkich dotyczących ich kwestii.

Ríkisskattstjóri

rsk.is

442 1000

Ríkisskattstjóri veitir upplýsingar um skattamál, barnabætur, vaxta-
bætur, persónuafslátt og framtalseyðublöð á nokkrum tungumálum
(ensku, dönsku, finnsku, norsku, sænsku, frönsku, spænsku, þýsku,
pólsku og rússnesku).

Símar neyðarmóttöku í Fossvogi:

543 1000 – aðalskiptiborð Landspítala 543 2000 – afgreiðsla bráða-
deildar í Fossvogi • 543 2094 – Neyðarmóttakan á dagvinnutíma
(neydarmottaka@lsh.is) Áfallamiðstöð LSH.

Sími neyðarmóttöku á Akureyri: 463 0800

Einnig veita félagsþjónustur sveitarfélaganna ýmsa ráðgjöf og aðstoð.

Neyðarsími lögreglu er 112

Urząd Podatkowy

www.rsk.is

442 1000

Udziela informacji o podatkach, zasiłkach rodzinnych, dodatkach mieszka-
niowych, ulgach podatkowych i formularzach podatkowych w wielu językach
(angielskim, duńskim, fińskim, norweskim, szwedzkim, francuskim, hiszpań-
skim, niemieckim, polskim i rosyjskim).

Numery telefonów do Punktów Interwencji Kryzysowej dla Ofiar Gwałtu w
Fossvogur:

543 1000 – centrala telefoniczna Szpitala Krajowego, 543 2000 – izba przyjęć
Szpitala w Fossvogur, 543 2094 – Punkt Interwencji Kryzysowej w godzinach
pracy

(neydarmottaka@lsh.is)- Centrum Kryzysowe LSH

Telefon do Punktu Interwencji Kryzysowej dla Ofiar Gwałtu w Akureyri:
463 0800

Ośrodki pomocy społecznej w każdej gminie/mieście również udzielają licz-
nych form poradnictwa i pomocy.

Policjny telefon alarmowy to 112

Kiedy cudzoziemki mieszkające w Islandii szukają pomocy, często okazuje się, że ich małżonkowie oszukali je po to aby mieć nad nimi kontrolę i je wykorzystywać (lub nawet znęcać się nad nimi). Oto kilka przykładów takich właśnie oszustw – zostały one ujawnione podczas rozmów między kobietami szukającymi pomocy a urzędnikami:

Czy kobiety w Islandii powinny być bezwarunkowo posłuszne swoim mężom?

Odpowiedź: Nie, to nieprawda. Kobiety i mężczyźni są sobie równi, żadne z nich nie sprawuje kontroli nad drugim.

Czy kobieta powinna przekazywać mężowi wszystkie swoje zarobki?

Odpowiedź: Nie, to nieprawda. Twoje zarobki to twoja własność, ale powinnaś przeznaczać część z nich na gospodarstwo domowe – tak samo jak twój mąż. To jak duża ich część jest przeznaczana na prowadzenie gospodarstwa zależy od zarobków, zasobów i sytuacji życiowej obu osób.

Czy to prawda, że po rozwodzie opieka nad dziećmi przyznawana jest ojcu?

Odpowiedź: Nie, to nieprawda. Naczelną zasadą w sprawach rozwodowych jest wspólna opieka rodzicielska, a w przypadku sporu zapada orzeczenie sądu. Każda sprawa rozpatrywana jest indywidualnie.

Czy w Islandii jest powszechnie przyjęte, że kobiety chodzą po domu nago lub w bieliznie? Nawet wtedy, kiedy znajomi męża przychodzą z wizytą?

Odpowiedź: Nie, to nieprawda. Kobiety ubierają się w to co chcą, zarówno w domu jak i poza nim.

Czy w Islandii jest powszechnie przyjęte, że kobieta musi uprawiać seks ze znajomymi swojego męża?

Odpowiedź: Nie, to nieprawda. To ty decydujesz o swoim ciele, nie twój mąż.

Czy mąż ma prawo uprawiać z tobą seks kiedy tylko zechce i niezależnie od okoliczności?

Odpowiedź: Nie, to nieprawda. Nikomu nie jest automatycznie przyznawane prawo do uprawiania seksu z tobą – chyba że sama również tego zechcesz.

Mój mąż zmusił mnie do prostytucji. Czy pójdę do więzienia i/lub zostanę deportowana jeśli to się wyda?

Odpowiedź: Nie, kobieta nie jest karana na mocy prawa za prostytucję, natomiast karalne jest nabywanie usług seksualnych oraz pośredniczenie przy ich zakupie. Ty sama nigdy nie podlegasz karze, natomiast twój mąż i ci, którzy zapłacili za usługi seksualne – owszem. Nie musisz się obawiać deportacji z tej przyczyny.